

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

40

**НАУКОВО-
МЕТОДИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

Матеріали конференції

*Науково-методологічні основи
вдосконалення системи
підготовки фахівців
для харчової та зернопереробної
промисловостей*

В ДВОХ ЧАСТИНАХ

Частина 1

ОДЕСА 2009

Матеріали друкуються відповідно рішенням 40^{ої} науково-методичної конференції викладачів ОНАХТ «Науково-методологічні основи вдосконалення системи підготовки фахівців для харчової та зернопереробної промисловостей», яка проходила 8 і 9 квітня 2009 року.

Склад редакції: Єгоров Б.В., д-р техн. наук, професор,
Гапонюк О.І., д-р техн. наук, професор,
Капрельянц Л.В., д-р техн. наук, професор,
Гладушняк О.К., д-р техн. наук, професор,
Моргун В.О., д-р техн. наук, професор,
Іоргачова К.Г., д-р техн. наук, професор,
Ангелов Г.В., канд. іст. наук, професор,
Немченко В.В., д-р екон. наук, професор,
Трішин Ф.А., канд. техн. наук, доцент,
Науменко В.І., канд. техн. наук, доцент,
Будюк Л.Ф., канд. техн. наук, доцент,
Кац А.К., канд. техн. наук, доцент,
Нарушевич-Васильєва О.В., канд. філол. наук, доцент.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ХАРЧОВОЇ ТА ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТЕЙ

О.І. Гапонюк

Вища школа України сьогодні знаходиться у непростій ситуації. Криза, відсутність коштів, демографія – ось проблеми, що суттєво ускладнюють роботу вищих навчальних закладів (ВНЗ).

Проблеми суттєві, з ними вища освіта періодично стикалась як у 50-ті, так і в 90-ті роки минулого сторіччя, однак сьогодні ми маємо справу з новими неординарними проблемами недостатньої мотивації студентів до навчання та набуття знань. З нашої точки зору це головна проблема вищої освіти, всіх вищих навчальних закладів, у тому числі нашої академії.

Існує декілька причин цього явища:

- відсутність чіткої усвідомленості студента про тісний зв'язок між якістю його освіти і успіхами кар'єри;
- недостатня інформованість студента про вимоги ринку праці, вимоги роботодавців;
- відсутність уявлення студентів про можливе перше робоче місце.

Ця ситуація не є унікальною для нашого ВНЗ. Вона є загальною для всіх ВНЗ України. Такого явища не було за часів Радянського Союзу. На той час кожен студент знав: перспектива його кар'єри залежить від ефективності його навчання, рівня підготовки. Розподіл на роботу на кращі посади на потужні підприємства, величина зарплати, можливість отримання житла, кар'єра залежали від місця в списку випускників, від їх рейтингів.

У наш час ситуація суттєво змінилась. Наші випускники помилково вважають, що диплом ВНЗ та певні зв'язки є запорукою отримання престижної роботи.

Разом з тим криза все розставляє на свої місця. В економіці держави зміщуються пріоритети у сферу виробництва, у сферу, яка виробляє реальні матеріальні блага. В цьому зв'язку виробництво більш жорстко диктує свої вимоги до знань, умінь фахівців і відповідно до оплати їхньої праці.

Сьогодні потужні виробництва формують свій особистий рейтинг ВНЗ через призму знань і практичних умінь випускників навчальних закладів. Провідні компанії відкрито називають «чорні списки» ВНЗ, випускників яких вони не хочуть приймати на роботу. І це тільки початок. Отже, перспектива працевлаштування на сучасних підприємствах визначається реальним рейтингом якості підготовки фахівців у навчальних закладах. Це не міністерські рейтинги, не рейтинги суспільних організацій, це реальна оцінка якості знань та практичної підготовки випускників.

Аналогічна система ефективно працює в Західній Європі, де рейтинг того чи іншого ВНЗ визначається простими і зрозумілими показниками:

- величина реальної оплати праці випускників;
- динаміка кар'єрного зростання;

– відсоток працевлаштованих випускників у потужних міжнародних компаніях.

Випускник того чи іншого західноєвропейського університету знає, що його зарплата по закінченні ВНЗ починається з певної величини, яка визначається рейтингом цього навчального закладу. Співвідношення зарплати випускників престижних і другорядних навчальних закладів може відрізнятись в рази. Тому мотивація абітурієнтів, студентів західноєвропейських університетів коливається в широкому діапазоні і залежить від рейтингу ВНЗ. На жаль, в Україні ця система знаходиться в зародковому стані.

Проведений нами аналіз дозволив виявити ряд важливих аспектів організації навчального процесу потужних університетів Європи, що сприяють формуванню активної мотивації студента до отримання знань. Це:

- навчальні плани;
- індивідуальні навчальні програми;
- участь у реальних наукових дослідженнях;
- ефективна база даних ринку праці, рейтинг студентів, система працевлаштування.

1. Щодо навчальних планів та програм – вони повністю орієнтовані на вимоги ринку праці. Ми порівняли навчальні плани кількох західноєвропейських університетів з навчальним планом ОНАХТ за напрямком «Інженерна механіка», що базується на українському стандарті освіти. В навчальному плані академії значну частину, порівняно з європейськими, займає гуманітарний блок (історія, філософія тощо); з іншого боку, значно менше уваги приділяється вивченню інформатики, економіки, розвитку практичних навичок та участі студентів у реалізації реальних практичних проектів.

Гуманітарний блок навчальних програм європейських університетів прагматично орієнтовано на розвиток у студентів комунікативних здібностей:

- ведення переговорів;
- аналіз проблем, синтез способів їх вирішення;
- підготовка доповіді;
- робота в команді над реальними проектами;
- вільне володіння мовами.

Важливим компонентом обґрунтування оптимального навчального плану спеціальності є формування моделі фахівця, яка б відповідала вимогам сучасного роботодавця.

2. Значну роль у поліпшенні зв'язків академії з роботодавцями відіграють індивідуальні плани, що розробляє ВНЗ, студент і роботодавець. Ця робота в академії знаходиться у початковому стані. В рамках договору про співпрацю з холдингом «Миронівський хлібопродукт» ми відпрацюємо всі нюанси їх змісту.

Тісне співробітництво професорсько-викладацького складу з провідними підприємствами, стажування молодих викладачів на сучасних виробництвах дозволить впровадити в освітню практику академії ряд новацій. Вони орієнтовані на суттєве підвищення мотивації студентів до навчання шляхом поліпшен-

ня системи працевлаштування випускників та навчальних планів через їхню індивідуалізовану складову.

Аналіз основних сегментів ринку праці АПК, перспектив його розвитку дозволив виділити найбільш перспективні спеціалізації, такі як: інженерія підготовки, проектування виробництв, менеджмент праці та харчова безпека. Це дозволило ставити питання щодо внесення необхідних коректив у структуру навчальних планів фахівців-технологів.

3. Важливим аспектом мотивації студентів європейських університетів є робота над реальними проектами, особливо участь у проведенні наукових досліджень.

Для поліпшення зв'язків ОНАХТ з роботодавцями та ефективного запровадження реальних проектів у рамках індивідуальних навчальних планів на підприємстві академія створює систему навчально-виробничих комплексів. Головною метою їх утворення є індивідуалізоване навчання студента згідно з вимогами роботодавця та визначення першого робочого місця студента уже на третьому курсі. В цьому зв'язку значна увага повинна приділятися залученню студентів у науково-дослідні проекти, що вирішують нагальні потреби виробництва, де планує працювати випускник.

Серед проблем, що турбують підприємства АПК, є проблеми: створення продуктів нової якості, нового асортименту; енергоощадності; екології; управління, логістики, оптимізації ТТП. Це задачі для виконання студентами реальних курсових та дипломних проектів, а отже, поліпшення їх мотивації до навчання.

4. Важливою ознакою навчального процесу в європейських університетах є вільний доступ студента до бази даних стосовно ринку праці та консультативна підтримка його щодо пошуку першого робочого місця. З цією метою в передових ВНЗ України створено консультативні центри кар'єрної підтримки; в академії також працює центр працевлаштування.

Основні завдання такого роду центрів не тільки працевлаштування, а й дослідження та аналітика ринку праці.

Працевлаштування передбачає:

- безпосередню роботу з провідними підприємствами, які зацікавлені у висококваліфікованих фахівцях, шляхом проведення зустрічі з роботодавцями у формі круглих столів, індивідуальних консультацій, ярмарок вакансій;

- поліпшення системи практичної підготовки на передових підприємствах, розробку за рекомендаціями та замовленнями роботодавців індивідуальних планів навчання студентів;

- забезпечення системи пошуку вакансій для випускників за індивідуальними запитам з поданням детальної інформації про роботодавців, допомогою у підготовці документів для зарахування на роботу та складання характеристики.

У свою чергу дослідження та аналітика передбачають:

- постійний аналіз та прогнозування змін на ринку праці;

- вивчення вимог роботодавців;

– поради щодо користування навчальних планів і програм ВНЗ відповідно до тенденції на ринку праці.

Ефективна система працевлаштування передбачає наявність інформаційних ресурсних баз даних. Вони повинні охоплювати реєстри підприємств, що є потенційними роботодавцями для фахівців, яких готують в ОНАХТ, списки студентів та випускників її випускових кафедр.

Регулярне опитування випускників та роботодавців надасть можливості відстежувати етапи кар'єри фахівців та розробляти програми й заходи щодо супроводу працевлаштування. Зокрема, це інформація про первинні посади випускників академії, службові обов'язки та знання і вміння, які довелось випускникам опанувати додатково вже по закінченні навчання згідно з вимогами роботодавців.

Академія і надалі повинна втілювати прогресивні новації у навчальний процес з метою підвищення конкурентоспроможності її випускників.

Перераховані вище пропозиції поліпшення організації навчального процесу дозволять підвищити мотивацію студентів до навчання, забезпечити конкурентоспроможність наших випускників.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БАГАТОВАРІАНТНОГО НАСКРІЗНОГО ДИПЛОМНОГО ПРОЕКТУВАННЯ НА БАЗІ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ КОМПЛЕКСІВ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЯК ЗАПОРУКА ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО ЯКОСТІ

А.Т. Безусов, Л.Ф. Будюк, В.І. Науменко

Традиційний підхід до дипломного проектування для інженерних спеціальностей ґрунтується на використанні в ньому: знань, отриманих із загальноінженерних, спеціальних і профільних дисциплін; практичних навичок, яких набувають студенти на всіх видах занять; проектних і послідовних навичок – при виконанні курсового проекту і дослідницької роботи студентами і навичок виробничої діяльності – при проходженні всіх видів практик на кожному з освітніх рівнів.

Це відбито в дипломних проектах студентів (на III освітньому рівні) пояснювальною запискою середнім обсягом 100...120 сторінок і графічною частиною на 8...10 аркушах (формою А-1).

У пояснювальній записці 30...50% її обсягу припадає на частку розділів загальноінженерних, спеціальних і економічних дисциплін. Їх кількість для різних спеціальностей академії коливається від 3 до 5, а середній обсяг розділів – 12...15 сторінок.

Входження України в Європейську систему освіти привело до ряду змін в навчальному процесі ОНАХТ: впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу; зменшення кількості годин на аудиторні заняття в їх загальному обсязі з кожної дисципліни; переробки навчальних робочих

ЗМІСТ

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ХАРЧОВОЇ ТА ЗЕРНОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ Б.В. Єгоров	3
ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ХАРЧОВОЇ ТА ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТЕЙ О.І. Гапонюк	4
МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БАГАТОВАРІАНТНОГО НАСКРІЗНОГО ДИПЛОМНОГО ПРОЕКТУВАННЯ НА БАЗІ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ КОМПЛЕКСІВ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЯК ЗАПОРУКА ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО ЯКОСТІ А.Т. Безусов, Л.Ф. Будюк, В.І. Науменко	7
МІСЦЕ ПІСЛЯДИПЛОМНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ Л.Л. Гордієнко, І.О. Відоменко, Г.Ф. Пшенишнюк, Т.І. Нікітчина	10
ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВИПУСКНИКІВ ЯК ФАКТОР УСПІШНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АКАДЕМІЇ І.Р. Біленька	11
ЗАДАЧІ АКРЕДИТАЦІЇ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ З ХАРЧОВОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНЖЕНЕРІЇ Л.В. Капрельянц, О.В. Дишкантюк	14
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ В ОНАХТ Л.Ф. Будюк, Ф.А. Трішин	15
АКТУАЛЬНІСТЬ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЗНАНЬ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ О.А. Нетребський, О.О. Фесенко	17
РОЛЬ НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧИХ КОМПЛЕКСІВ У ПІДВИЩЕННІ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ Б.В. Єгоров	18
МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СТВОРЕННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ КУРСІВ ЛЕКЦІЙ Б.В. Єгоров	19
АВТОМАТИЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ Е.Й. Жуковський, Ф.А. Трішин, О.Г. Лукіяник	20
МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ПРИ ВИВЧЕННІ РОЗДІЛУ «МІКРОПРОЦЕСОРНІ СИСТЕМИ КЕРУВАННЯ» У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ-ТЕХНОЛОГІВ Е.Й. Жуковський, Л.М. Сичук	21
КОМП'ЮТЕРНА ПІДГОТОВКА ЯК СКЛАДНИК ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ І.М. Світий	22
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ І.М. Світий	23
УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ – ГОЛОВНЕ ЗАВДАННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ О.С. Єлісєєв, А.І. Птащук	24
МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «МІКРОПРОЦЕСОРНІ ТА ПРОГРАМНІ ЗАСОБИ АВТОМАТИЗАЦІЇ» В.М. Левінський	25
КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТА «ПРОЕКТУВАННЯ СИСТЕМ АВТОМАТИЗАЦІЇ» НА КАФЕДРІ АВП Ю.М. Скаковський, В.І. Старичків	26